

KUR'ANI-BİLİMSEL-TEOLOJİ, BİLİMSEL-KUR'ANI-TEOLOJİ VE KUR'ANI-AHENKSEL-TEOLOJİ: ASTRONOMİ VE FİZİK ALANINDAN ÖRNEKLERLE

Önemli Hatırlatma: Kuran'ın Tüm "Özellikleri"ni ve "Olağanüstülükleri"ni "Bütünsel" Değerlendirmek

Kur'an ile modern bilimlerin arasında ilişki kurarak teolojik sonuçlar çıkarmadan önce göz önünde bulundurmanız gerekli çok önemli bazı hususların altını çizmeliyim. Kur'an birçok önemli "özellik" olan "tek bir Kitap"tır. Birçok "özellik" hepsini kendinde toplayan "tek bir Kitap"ın içinde, küçük bir kısma değineceğim, "olağanüstü" özellikler açığa çıkmaktadır. Bu çok önemli "özellikler" olan "tek bir Kitap"ta bahsedeceğimiz "olağanüstülükleri" gözlemlemiz; bu "özellikler"inde de, "olağanüstülükler"inde de önemini kat ve kat arttırmaktadır. Kur'an'ın modern bilimlerle açığa çıkan olgularla ilginç bağlantıları, gerçek değerini; bu "bütünselliğe" vurgu ve Kur'an ile ilgili "bütünsel" resimde ancak ufak bir noktaya projektör tutabildiğimiz bilincinde olmakla bulacaktır. Kur'an'da yer alan "olağanüstülükleri" örneklendirmeye geçmeden önce, Kur'an'ın çok önemli "özellikleri"nden bir kısmını kısaca hatırlayalım:

*Kur'an, evrenin ve insanın varlık sebebini açıklayan ve anlamlı kılan Allah merkezli bir ontoloji sunmaktadır. Kur'an'ın -tüm İlahi dinlerle beraber- sunduğu ontolojiye alternatif rasyonel bir ontoloji sunmak mümkün değildir.

* Kur'an, sunduğu ontolojinin gereği olan bir pratiği vazetmekte; teori-pratik bütünlüğünü oluşturmada, ontolojinin merkezindeki Allah'ın, insan hayatının merkezine konmasında Hatırlatıcı/Zikir vazifesi üstlenmektedir.

* Kur'an, insanları sahte tanrılara tapmaktan kurtarmaktadır. Bu sahte tanrılar; güneşten, aydan, putlardan, insan nefesine kadar birçok farklı şekilde insanlığın karşısına çıkmışlardır.

*Kur'an, insanların "Nereden geliyorum" ve "Nereye gidiyorum" şeklindeki egzistansiyel çöğlüklerine cevap vermektedir.

*Kur'an, insana, kör tesadüflerin eseri olmadığını ve Yaratıcısı'nın varlığını haber vererek; hayatına gerçek ve aldatıcı olmayan bir anlam sunmaktadır.

*Kur'an, insanlar arası ilişkilerin temelini oluşturan ahlaki yasalara rasyonel temel sunmaktadır.

*Kur'an, bir milyanın üstünde insana rehberlik yapan, dünyanın en çok okunan (namazlarda ve diğer zamanlarda) kitabı olma özelliğine sahiptir.

*Kur'an, kendi gücüyle yokluğu aşma imkânına sahip olmayan aciz insana; tüm dertlerini giderme imkânı tekelinde bulunduran Güç olan Yaratıcısı ile bağ kurma imkânı vererek, "Allah'ın yeryüzündeki ipi" (Hablullah)¹ vazifesini görmektedir.

İşte tüm bu ve daha birçok "özelliğe" sahip olan "tek bir Kitap"ta örneklendireceğim "olağanüstülükler" daha anlamlı bir hal almaktadır. Bu olağanüstü özellikler; binlerce özelliksiz kitap arasından seçilen bir kitapta olmadığı gibi,² ayrı ayrı birçok kitaptan derleme de değildir. Ayrıca bu çalışmada astronomiyle ve fizikle ilgili verilen örneklerin dışında, aynı alanla ilgili burada bahsedilmeyecek başka örneklerin ve de biyoloji, yerbilim gibi diğer alanlarla ilgili Kur'ani ifadelerin olağanüstülüğüne tanıklık etmemize sebep olacak birçok örneğin de bulunduğu; bunların hepsinin, "özelliikli" ve "tek bir Kitap" olan Kur'an'da bulunduğu, tüm bunlara "bütünsel" bakışımızın, Kur'an'ın "olağanüstü" özelliklerine tanıklığımızı arttıracakğı bilinmelidir.

Bu "bütünsel" bakış, bazı örneklere göre daha az olağanüstü gibi gözükten örnekler varsa; "bütünsel" resim içinde, onların da anlamlı olduğunun görülmesine de yardımcı olacaktır. Ne dediğim daha iyi anlaşılabilmesi için benzer durumun geçerli olduğu Kuran'da geniş bir yer ayrılan Hz. Musa ile ilgili kıssayı örnek verebilirim: Hz. Musa'nın getirdiği

¹ Allah'ın ipi (Hablullah) deyimini şu Kur'an ayetinde geçmektedir: 3-Âli İmran-103.

² Bahsedilenlere benzer "özellikleri" olmayan binlerce kitap arasından en çok "olağanüstülükler" taşıyan bir tanesi bulunmaya çalışılsa; Kur'an ile ilgili bahsedilecek "olağanüstülükler" in benzerlerini ihtiva eden bir kitabın yine de bulunamayacağı kanaatindeyim. Fakat buna rağmen, "özelliikli" kitapta bunların bulunması ile ilgili vurgu hiç akıldan çıkarılmamalıdır.

mesajı inkâr edenleri, onun gösterdiği ayetlere/mucizelere rağmen onun getirdiği mesaja iman etmeyenlerin kabahatlerini de bu “bütünsel” yaklaşım üzerinden değerlendirebiliriz. Öncelikle, Hz. Musa’nın aracılığıyla ayetler/mucizeler gösterilmesinin dışında; Hz. Musa’nın getirdiği mesaj, iman edilmeyi hak eden -önceden sayılanlarla aynı ve benzer- “özelliklere” sahipti. Örneğin rasyonel tektanrılı bir ontolojiyi savunuyordu; insanların ilahlaştırılmasına ve putlara tapınmaya karşı çıkıyordu; insan yaratılışına uygun ahlaki prensipler vazediyordu; hayatı anlamlı kılacak, egzistansiyel çılgınlara cevap verecek bir dinin savunuculuğunu yapıyordu... İşte tüm bu “özelliklere” ilaveten Hz. Musa’ya; hem büyücüler اساسıyla yendirildi,³ hem deniz yardırlı,⁴ hem de ona karşı savaşanlar sel felaketi, çekirge, kurbağa gibi belalara çarptırıldı.⁵ İşte ortaya çıkan bu “bütünsel” tablo, yani Hz. Musa’nın mesajının “özellikli” oluşuyla beraber, her bir “olağanüstü” ayetin/mucizenin “tek bir kişi” ile bağlantılı olarak ortaya çıkması; Hz. Musa ile gelen mesajın reddedilmemesi gerektiğini, birbirini teyit ederek ve daha çok güçlendirerek belgelemektedir. Bu sayılan ayetler/mucizelerden bazıları, diğerlerine nazaran daha az dikkat çekici gözüküyor olabilir. Örneğin bir çekirge afetinin, dünyada zaman zaman gözüküğünü; bu yüzden pek de olağanüstü olmadığını iddia edenler olabilir. Fakat “bütünsel” yaklaşımla olaya bakılınca; Hz. Musa’nın mesajının ontolojisinin rasyonelliği, batıl putları kırıcılığı ve hayatı anlamlı kılması gibi “özellikleri” ile beraber sayılan tüm “olağanüstü” mucizelerin/ayetlerin bu “tek kişi” ile bağlantılı şekilde “tarihin aynı zaman diliminde ve yerinde” gözükmesi birleştirilirse, çekirge afeti de bir ayet/mucize olarak daha çok anlam kazanır.

Birçok “özelliğin” ve “olağanüstülüğün” tek bir yerde birleşmesine neden vurgu yaptığımı, şu hayali örnek üzerinden de anlamaya çalışabiliriz: Kazanılması çok zor bir piyangoğunun tek bir biletle kazanılması ilginçtir, ama aynı kişi hilesiz çekilişlerde, her seferinde tek bir bilet alarak birçok çekilişi kazanırsa, her halde burada “olağanüstü” bir durum olduğunu düşünürüz. Hele bu insan, bir de “özellikli” ise; örneğin hem dünyanın en iyi filozofu, hem en iyi şarkıcısı, hem de en iyi futbol oyuncusuysa, tüm bu “özelliklere” sahip kişinin birçok kez çekiliş kazanması olağanüstülüğe olağanüstülük katacaktır. Sonuçta tek bir yerde; “özellikli” olma ile birçok “olağanüstülük” birleşiyorsa, bu birlikteliğe özellikle dikkat etmek gerekir. Kur’an’ın birçok hayati “özelliği” ile beraber birçok “olağanüstü”

³ 7-A’raf-117-126; 26-Şuara-34-51.

⁴ 24-Şuara-60-66.

⁵ 7-A’raf-133.

ayetinin/mucizesinin “tek bir Kitap”ta bulunduğunun kavranmasıyla; bu ayetlerin/mucizelerin gerçek değeri, bu “bütünsel” tablo içinde daha iyi anlaşılacaktır.

Kur’an-Modern Bilim İlişkisine Üç Yaklaşım

Kur’an ayetlerinin modern bilimlerle ortaya çıkan verilerle ilişkisini, üç yaklaşım çerçevesinde değerlendirileceğim. Bu yaklaşımları, bu çalışmada, sadece astronomi ve fizikle ilgili örnekler üzerinden tartışacağım. Bu örnekler, “Kur’an insan sözüdür”⁶ diyenlere karşı bir cevap niteliği taşımakta, ayrıca Kur’an’ın bir benzerinin oluşturulamayacağına dair⁷ Kur’ani iddianın doğruluğuna tanıklık etmemize katkıda bulunmaktadır. İlerleyen satırlarda her birini üçer örnekle örneklendireceğim üç yaklaşım şunlardır:

1- Bunlardan birincisi, Kur’an’ın indiği dönem ve yerdeki bilgi seviyesi göz önünde bulundurularak, Kur’an’ın temas ettiği modern bilimlerle ilgili ifadelerin; bir insanın veya insan topluluğunun söylemesine imkân olmadığına saptanmasıdır. Bu yaklaşıma, Kur’an’dan hareketle, Kur’an’ın, İlahiliğini saptamada ve insaniliğiyle ilgili iddiaları reddetmede yardımcı olduğu; yani Kur’an’ın kendisini, bilimlerin ilgi alanındaki konulardaki ifadelerinden hareketle delil yapıp, teolojik iddialarımızı temellendirdiği için “Kur’ani-bilimsel-teoloji” diyorum.

2- İkinci yaklaşım, modern bilimin verilerini bir başlangıç noktası olarak kabul ederek, Kur’an ayetlerini bu ön kabul doğrultusunda yorumlamaktır. Tarih boyunca tefsirlerde düşünülmüş farklı yorumlardan modern bilimle uyumlu olanları seçmek, bu yaklaşımın örnekleri için önceliklidir; fakat bunun dışına taşılıp tefsirlerde ifade edilmemiş bir anlam düşünülebilecekse bile, bu anlamın, Kur’an’ın metninden zorlamayla çıkartılmış bir ifade olmaması önemlidir. Bu yaklaşıma, başlangıç noktamız modern bilimin verileri olduğu, Kur’an tefsirinde bunlardan faydalandığı ve Kur’an’ın bahsedilen yorumlamalara sağladığı imkân vurgulanarak teolojik iddialarda bulunduğu için “bilimsel-Kur’ani-teoloji” diyorum.

⁶ 74-Müdeşsir-25.

⁷ 2-Bakara-23 ve 17-İsra-88.

3- Üçüncü yaklaşım ise Kur'anî ahengi/icazı, tesadüflere veya insani kabiliyetlere bağlamanın safdillik olacağını ifade etmektir. Bu konuda, Kur'an'daki kelimelerin adetsel geçişleriyle astronomik fenomenler arasındaki ahenkten örnekler vereceğim. ("Kur'an'daki ahenk" başka alanlardan örneklerle de desteklenebilir, ama burada, sadece bu tarzdaki ahenkten örneklerle odaklanılacaktır.) Bu konudaki esin kaynağım öncelikle Abdurrezzak Nevfel'in yazdığı "*el-İ'cazu adedü'l Kur'an-ı Kerim*" kitabıdır.⁸ Kur'an ile ilgili matematiksel ifadelerle ortaya çıkan ilginç göstergeler, en çok göz ardı edilen Kur'anî özellikler arasındadır. Bunun sebeplerini; birincisi bu konudaki yaşayan kötü örneklerin bolluğu, ikincisi hurufilik gibi tarihsel kötü örnekler, üçüncüsü İslam dünyasından ilahiyatçıların -İslam düşüncesinin tarihteki Kindi, Farabi, İbn Sina ve Harezmi gibi birçok devinin aksi tavrına rağmen- matematiksel bilimlerle sıcak ilişki kur(a)mamaları olarak sayabilirim. Birinci engeli "Sui misâl misâl teşkil etmez" prensibiyle; ikinci engeli zorlama izahları ve hevamızın isteklerini Kur'an'a söyletmeyen, hurifi zorlamacılığı benimseyen bir yaklaşımla; üçüncü engeli İslam ilahiyatçılarına matematik temelli bilim ve yaklaşımlarla tekrar sıcak ilişki kurdurarak aşabiliriz. Kur'an'daki kelimelerin "geçiş adedindeki ahenk"ten (Nevfel'in "*el-i'cazu adedi*" dediği) örnekler vereceğim bu yaklaşımı ise "Kur'anî-ahenksel-teoloji" olarak isimlendiriyorum.

Kur'anî-Bilimsel-Teoloji

Kur'an'ın modern bilimlerin ışığında hikmeti ortaya çıkan kimi ifadelerinin, 1400 yıl önce bir insan veya insan topluluğu tarafından söylenmesine imkân olmadığıyla ilgili iddiaya, şu üç örnek verilebilir:

1- Evren'i kuvvetimizle kurduk, muhakkak ki onu genişletmekteyiz.⁹

Zariyat Suresi'ndeki bu ayetin dikkat çektiği husus, binlerce yıldır felsefe ve bilim tarihinde hararetle tartışılmış, düşünce tarihinin çok önemli bir konusu hakkındadır. "Evren sınırsızca sonsuz mudur? Yoksa Evren'in bir yerde sınırları var mıdır?" şeklindeki sorulara

⁸ Bu kitabın Türkçesi: Abdurrezzak Nevfel, **Kur'an'da Ölçü ve Ahenk**, çev: Muzaffer Kalaycıoğlu, İstanbul, İnkılâb yayımları, 1988.

⁹ 51-Zariyat-47.

felsefe ve bilim adamlarının üç yaklaşım gösterdiğini söyleyebilirim. Aristoteles'in de içinde olduğu birinci grup, Evren'in sabit sınırları olduğunu savunmuştur.¹⁰ Newton'un da içinde olduğu ikinci grup, Evren'in sınırsızca sonsuz olduğunu ifade etmiştir.¹¹ Kant'ın da içinde olduğu üçüncü grup, aklın bu konudaki ikilemi çözemeyeceğini söyleyerek agnostik bir tutum benimsemiştir.¹² Birçok kişinin çözülemez bir problem olarak gördüğü bu meselede, 1920'li yıllarda, Einstein'ın formüllerinden hareketle ve birbirlerinden bağımsız olarak Georges Lemaitre ve Alexander Friedmann'ın, teorik olarak, evrenin genişlemesi gerektiğini ortaya koymaları bir dönüm noktası oldu.¹³ Bundan kısa bir süre sonra Hubble'ın teleskop gözlemleriyle, bu olgu, gözlemsel olarak da doğrulandı¹⁴ Bundan sonra yapılan tüm gözlem ve bulgular da bu olguyu destekledi.

Aristoteles'in sandığı gibi Evren'in sabit sınırları olmadığı gibi, Newton'un sandığı gibi sınırsız-sonsuz bir Evren'de de bulunmadığımızı; Evren'in genişleyen-dinamik sınırları olduğunu, 1920'li yıllardan önce tek ifade eden kaynak Kur'an'dır. Evren'e dışarıdan bakabilecek bir göze sahip olsaydık, belki de ilk söyleyeceğimiz şeylerden biri Evren'in sürekli genişlediği olurdu. Hz. Muhammed'in astrofizikçi olduğunu ve çöle çok donanımlı bir teleskop sakladığını, evrenin genişlediğini bu şekilde bulduğunu veya rastgele bir ifadeyle evrenin genişlediğinin söylenebilecek olduğunu; iddia edebilecek biri olduğunu sanmıyorum!

Bu örnek ışığında, sıkça sorulan bir soruya da cevap vermeye çalışacağım. Soru şu şekildedir: "Kur'an'da modern bilimlerle keşfedilen birçok olgudan madem önceden bahsedilmiştir, peki neden Müslümanlar bu keşifleri yapmıyorlar?" Bu soruyu soranların bilimsel keşiflerin ve bilimsel metodolojinin doğasından habersiz olduklarını söyleyebilirim. Kur'an'daki doğrudan ifadelerle karşın; bilim, nedensel ilişkileri açığa çıkartarak, ayrıca birçok zaman keşfedilen araçların da yardımıyla, yeni olgulara, var olan bu basamaklardan yükselerek erişir. Kur'an'ın birkaç kelimeyle ifade ettiği bir hakikate, bilimsel yöntemlerle ulaşmak için, birçok zaman yüzlerce hatta binlerce yıllık bilimsel birikimi kullanmak gerekmiştir. Örneğin Evren'in genişlemesinin bulunması için; öncelikle Einstein'ın

¹⁰ Aristotle, **The Complete Works of Aristotle**, Ed: Jonathan Barnes, New Jersey, Princeton University Press, 1984, On The Heavens, Bk. I, Ch. 9.

¹¹ Newton, **Philosophical Writings**, Ed: Andrew Janiak, Cambridge, Cambridge University Press, 2004, s. 23.

¹² Immanuel Kant, **The Critique of Pure Reason**, Çev: J.M.D. Meiklejohn, Chicago, William Benton, 1971, s. 135-137.

¹³ Caner Taslaman, **The Big Bang, Philosophy and God**, İstanbul, Nettleberry, s. 28-36.

¹⁴ Stephen W. Hawking, **Zamanın Kısa Tarihi**, Çev: Sabit Say ve Murat Uraz, İstanbul, Doğan Kitap, 1988, s. 47-53.

formüllerini oluşturabileceği alt yapı, bunun üzerine Einstein'ın formülleri, Doppler Etkisi gibi teleskop gözlemlerinde kullanılan diğer bilimsel bilgiler, optikteki gelişmelerle teleskopun icadı ve geliştirilmesi, ayrıca yüz milyonlarca dolara denk bir bütçenin ayrılarak Hubble Teleskopu'nun inşası gibi birçok basamağın aşılması gerekmiştir... Birçok zaman basamaklar aşılrken -evrenin genişlediğinin bulunmasında olduğu gibi- hiç umulmayan sonuçlarla karşılaşılır. Bilimin metodolojisi ve doğası, bilimsel metodolojiyle basamakların aşılmasını gerektirir. Olguları gözlemlemek, matematiksel formüller geliştirmek ve sistemli birleştirmeler gerçekleştirmek; bilimin gereğidir. Kur'an, doğrudan ifadeler kullanırken, söylediği olguya bilimsel ulaşım için formüller ve teleskop gibi araçlar sunmaz.¹⁵ Bu yüzden Kur'an okuyanların, Kur'an'da işaret edilen olguları, bilimsel metotla neden bulamadıklarıyla ilgili soru; bilimin metodolojisinin doğasını ve Kur'an'ın doğrudan üslubunu göz önünde bulundur(a)mamaktan kaynaklanmaktadır. “Evren'in genişlemesi” ile ilgili ayeti değerlendirirken yaptığım bu açıklama; modern bilimlerle Kur'an arasındaki ilişkiyle ilgili diğer birçok örnek için de geçerlidir.

2- İnkârcılar, Evren ve yer birbirleriyle bitişikken onları ayırdığımızı, ayrıca her canlıyı sudan yarattığımızı görmüyorlar mı? Yine de onlar inanmayacaklar mı?¹⁶

Newton'la beraber insanlık ilk defa detaylı bilimsel bir kozmoloji (evrenbilim) bilgisine 17. yüzyılda sahip oldu. Fakat bilimsel bir kozmogoni (evrendoğum) görüşüne insanlık ilk defa olarak ancak 1920'li yıllarda kavuştu. Lemaitre ve Friedmann'ın genişleyen evren modeli, zihinsel olarak geriye sarıldığında, “yerin ve göğün bitişik olduğu” bir durum karşımıza çıkar. Zamanla, Evren'in, “her şeyin bitişik olduğu” durumla başlangıcını tarif eden bu model, Big Bang (Büyük Patlama) ismi ile ünlü oldu. Bu modele karşı tüm itirazlar, bilimsel delillerle cevaplandı. Evren'in başlangıcındaki evrelerden kalan radyasyonun bulunmasından,¹⁷ bu modelin mikro dünyayla ilgili oluşumların açıklamasını en güzel şekilde sunmasına¹⁸ kadar sayısız delil bunların içindedir.

¹⁵ Diğer yandan Kur'an'ın varlık hakkında akletmeyi, ibret almayı tavsiye eden ayetleri bilimsel araştırmayı teşvik edici mahiyettedir; bu ayetlerin inşa ettiği zihinler 7.-13. yüzyıllar arasında, dünyanın bilimsel açıdan en üst medeniyetini oluşturmayı becermişlerdir. Sonradan Kur'an'ın inşa ettiği böylesi bir ruh haletinin yitirilmiş olması, inkâr edilemez bir olgudur, fakat bunun nedenleri bu makalenin konusu dışındadır.

¹⁶ 21-Enbiya-30.

¹⁷ Bu radyasyonu ilk bulanlar Nobel Bilim Ödülü'nü de aldı: Ralph A. Alpher ve Robert Herman, **Genesis of the Big Bang**, Oxford, Oxford University Press, 2001, s. 107-129.

¹⁸ Artık evrenin başlangıcının olup olmadığı değil, başlangıcının ilk saniyelerinde ne olduğu tartışılmaktadır: Steven Weinberg, **İlk Üç Dakika**, Çev: Zekeriya Aydın ve Zeki Aslan, Ankara, Tübitak Popüler Bilim Kitapları, 1999.

Enbiya Suresi'nin 30. ayetinde, "her şeyin bitişik iken ayrıldığı" söylenerek, Big Bang teorisiyle ortaya konan evren modeline işaret edilmektedir. Felsefe ve bilimin en temel ilgi alanlarından biri olan bu konuyla ilgili, Kuran'dan önceki hiçbir kaynakta, böylesine açık bir açıklamaya rastlanamaz. Bu kadar önemli bir konuda, böylesine açık bir işaretin; rastgele bir söylemeyle, bir tesadüfle veya Hz. Muhammed'in "şahsi kabiliyeti" ile olduğunu söylemek hiç de akılcı değildir. Üstelik bu ayetin hikmeti, Kur'an'ın vahyinden ancak 1300'den fazla sene sonra anlaşılmıştır; Peygamber'in döneminde böylesi bir iddianın inkârcıların alay konusu olmuş olması bile muhtemeldir. Peygamber'in, böylesi bir bilgiyi, kendi yaşadığı dönemde bilmesi mümkün değildir, ama bu mümkün olsaydı bile, inkârcıların iddia ettiği gibi "kendi menfaatleri için din uyduran" bir insanın, kendi yaşadığı dönemde aleyhinde bir durum oluşturacak bir iddiada bulunması mantıklı değildir. Fakat ne pahasına olursa olsun doğruyu açıklayan Allah'ın, Kur'an'ı vahyettiği anlaşılınca, böylesi bir sorun kalmaz.

Bu ayetin işaret ettiği evren modeli, ateistlerin "Evren/madde ezelidir ve her şeyin tek kaynağıdır" iddiasına, bilimsel ve felsefi temellendirmeye cevap verilmesine olanak sunmaktadır.¹⁹ Sonuçta, Kur'an ayetlerinde ortaya çıkan olağanüstülüklerin/mucizelerin hiçbiri; sadece ve sadece, bir olağanüstülük gözüksün, insanların bilmediği bir şey söylensin, günü gelince bunun değeri anlaşılın ve bir mucize olsun diye değildir. Kur'an'ın 1400 yıl önce işaret ettiği hususların, modern bilimlerin ışığıyla değerinin anlaşılmasıyla bir "mucize" oluşmaktadır; fakat ayetin vahyediliş amacı, bundan muhakkak daha fazlasıdır, ayetlerle Allah'ın gözümüzü çevirdiği olgular ve onlardan alınacak dersler ile çıkarılacak sonuçlar da, yani ayetin içeriği de önemlidir. Kur'an'da var olan "olağanüstülükler" in hepsi içerikleri önemli ayetlerde tezahür etmektedir.

3- Bir de gaz halinde bulunan Evren'e yöneldi, ona ve yeryüzüne "İsteyerek veya istemeyerek gelin" dedi. İkisi de "İsteyerek geldik" dediler.²⁰

Kur'an'dan, Evren'in ve Dünyamızın, şu anki haline dönüşmeden önce bir "gaz evresi" geçirdiğini anlıyoruz. Evren, başlangıcın ilk aşamalarında, çoğunluk maddesi hidrojen ve

¹⁹ Bu konuda iki örnek: Caner Taslaman, **The Big Bang, Philosophy and God**, s. 111-164; William Lane Craig and Quentin Smith, **Theism, Atheism and Big Bang Cosmology**, Oxford, Clarendon Press, 1999.

²⁰ 41-Fussilet-11

helyum atomlarından oluşan bir “gaz evresi” geçirmiştir.²¹ Diğer atomlar, başlangıçtaki bu gazların çekim gücü etkisiyle sıkışması sonucu oluşan yıldızların içindeki süreçlerle oluşmuştur. Çıplak gözle evrene bakan 1400 yıl öncesinin herhangi bir gözlemcisinin, evrenin geçmişinde bir “gaz evresi” olduğunu bilebilmesine olanak olmadığı gibi ancak 20. yüzyılda keşfedilmiş böylesine önemli bir bilimsel gerçeğin, tesadüfen söylenmiş olmasına da olanak yoktur.

Bilimsel-Kur’ani-Teoloji

Bilimsel-Kur’ani-teoloji; modern bilimin kabullerinin başlangıç noktası yapılması, sonra bu kabuller ışığında Kur’an ayetlerinin yorumlanması için kullandığım ifadedir. Bu yöntem uygulanırken, Kur’an ayetlerinin saçma ve zorlama yaklaşımlarla yorumlanmamasına özellikle dikkat edilmelidir. Bu yaklaşım, Kur’ani-bilimsel-teolojiye nazaran daha az iddialı, daha temkinli bir yaklaşımdır. Fakat bu yaklaşımın verileriyle; Kur’an’ın, modern bilimin verileriyle -zorlamalar yapılmaksızın- yorumlanmaya müsait bir yapıda olduğu örneklendirilerek, yine -daha mütevazı da olsa- teolojik sonuçlar çıkarılmaktadır. Bilimsel-Kur’ani-teoloji başlığı altında ele alınabilecek örneklerden kimisi için Kur’an’ın başlangıç noktası olduğu Kur’ani-bilimsel-teoloji başlığındaki yaklaşımın uygulanması da önerilebilir. Burada ele aldığım örnekleri, bu başlık altında değerlendirmemin bir sebebi; Kur’an-modern bilimler ilişkisinde, daha az iddialı ve daha temkinli yaklaşımlar arzu edenler için alternatif bir yaklaşım da olabileceğine dikkat çekmektir. Dileyen, aşağıdaki üç örneğin kimisini, önceki Kur’ani-bilimsel-teoloji başlığı altında değerlendirilebilir; fakat bu örnekler burada, bilimsel-Kur’ani-teoloji olarak isimlendirdiğim yaklaşım için kullanılacaktır:

1- Modern bilimin karşımıza çıkardığı evren tablosuyla tüm maddenin atomlardan, atomların ise daha küçük parçacıklardan oluştuğunu öğrendik. Mikro-fiziğin en önemli bilgilerinden biri bu parçacıkların çiftler halinde ortaya çıktığıdır. Ünlü fizikçi Paul Dirac, bu konudaki çalışmalarından ötürü 1933 yılında Nobel Fizik Ödülü’nü almıştır. Elektronun karşı pozitron, protonun karşı anti-proton, nötronun karşı anti-nötron mevcuttur. Maddenin daha küçük

²¹ Ralph A. Alpher ve Robert Herman, **Genesis of the Big Bang**, s. 19; Caner Taslaman, **Big Bang ve Tanrı**, s. 56-59.

parçacıkları da eşler halinde vardılar; “up” kuarka karşı “down”, “charm” kuarka karşı “strange”, “top” kuarka karşı “bottom” bulunmaktadır...²² Sonuçta evrendeki tüm maddi varlıklar, eşler halinde var olan parçacıklardan oluşmaktadır. Bunlar tüm maddi varlığı oluşturdukları için maddi varlığın “hepsi eşler halinde” vardır, demektir. Bu bilgiye sahip olarak Kur’an’a bakıp, Kur’an’da şu ayetleri okuduğumuzda; evrenin bu çok temel bilgisiyle Kur’ani uyumu keşfederiz:

Yeryüzünün bitirdiklerinden, kendi benliklerinden ve daha bilmediklerinden hepsini eşler halinde yaratan çok yücedir.²³

Düşünüp, ibret alabilmeniz için her şeyi çiftler halinde yarattık.²⁴

2- 20. yüzyılın en önemli bilimsel keşiflerinden birinin Einstein’ın izafiyet teorisi olduğu herkesin kabulüdür.²⁵ Bu teoriyle, değişik çekim alanlarında ve hızlarda, zamanın akışında farklılık yaşanacağı; zamanın, evrendeki kütle ve hızlardan bağımsız bir varlık olmadığı, fakat bağımlı ve “izafi” olduğu anlaşılmıştır. Bu bulgunun, bilimsel açıdan olduğu kadar felsefe ve teoloji alanları açısından da önemli sonuçları vardır.²⁶ Bu bilgiye sahip olarak Kur’an’ı okuduğumuz ve Kur’an’da “bir gün”ün bin yıla veya elli bin yıla denk olabileceğine dair ayetlere rastladığımızda, modern bilimin bu çok önemli bulgusuyla Kur’an ayetleri arasındaki paralellğe tanık oluruz:

Gökten yere bütün işleri idare eder. Sonra onlar, sizin saymakta olduğunuz bin yıla denk bir günde O’na yükselir.²⁷

Melekler ve Ruh, süresi elli bin yıla denk olan bir günde oraya yükselir.²⁸

²² Hubert Reeves, **İlk Saniye**, Çev: Esra Özdoğan, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, 2001, s. 29-43; Murray Gell-Mann, **Quark and the Jaguar**, New York, W. H. Freedman and Company, s. 177-198.

²³ 36-Yasin-36.

²⁴ 51-Zariyat-49.

²⁵ Albert Einstein, **İzafiyet Teorisi**, Çev: Gülen Aktaş, İstanbul, Say Yayınları, 1998.

²⁶ Bu teorinin felsefe ve teoloji açısından önemini tartıştığım bir çalışmam: Caner Taslaman, **Modern Bilim, Felsefe ve Tanrı**, İstanbul, İstanbul Yayınevi, 2008, s. 49-66.

²⁷ 32-Secde-5.

²⁸ 70-Mearic-4.

Modern Evren tablosu, Evren'in, birbirlerinden farklı dönemlerdeki aşamaların geçilmesiyle oluştuğunu göstermektedir.²⁹ Birçok Kur'an tefsirinde de "gün (yevm)" kelimesinin "uzun zaman dilimleri" anlamını taşıdığı ifade edilmiştir; yukarıdaki ayetler de bu anlamı tasdik etmektedir. Modern bilimsel bilgilerimizle Kur'an okuduğumuzda, "altı günde yaratılış"tan bahseden Kur'an ayetlerinin "altı devirde/aşamada yaratma"ya karşılık geldiğini;³⁰ tefsirlerde daha önce ifade edilmiş bu anlamın, diğer yorumlardan daha kabul edilir olduğunu anlıyoruz. Sonuçta bilimsel-Kur'ani-teoloji farklı tefsirlerden seçim yapmamızda kullanılabilir bir yöntemdir.

3- Evrensel fenomenlerin en ilginçlerinden bir kısmı, bazı büyük yıldızların ömürlerinin sonunda Karadelik veya Pulsar (bir Nötron Yıldızı türü) gibi yapılara dönüşmelerinde açığa çıkar. İlk Pulsar 1967 yılında keşfedildi; Jocelyn Bell düzenli ve hızlı vuruşlar (pulses) formunda yayılan radyasyonu keşfedince, başta bunun uzaylıların yaydığı sinyaller olduğu zannedildi. Pulsarlar'ın sahip olduğu ilginç özellikler gerçekten de insan idrakini zorlayacak niteliktedir. Dünya'mızın 24 saatte kendi etrafında dönmesine karşılık bir Pulsar, bir saniyede kendi etrafında defalarca döner. Güneş'ten büyük yıldızlar Pulsar'a dönüştüklerinde, Dünya'daki bir şehir kadar bir büyüklüğe sıkışacak şekilde küçülürler. Pulsar'ın bir kaşık maddesi yüz milyonlarca ton ağırlığa denk gelmektedir.³¹ Pulsarlar ile ilgili bu ilginç bilgilere sahip olarak Kur'an'ı okuyan Mustafa Mlivo, şu ayetlerde işaret edilenin Pulsar olduğuna kanaat getirdi:

1- Evren'e ve Tarık'a andolsun

2- Tarığın ne olduğunu kavrayabilir misin?

3- O delici yıldızdır.³²

Mlivo, yukarıdaki ayette bahsedilen özelliklere en uygun gök cisminin Pulsar olduğunu, başka bilinen hiçbir gök cisminin bu özellikleri karşılamadığını söyler: Öncelikle "Tarık", "vurmak" anlamına gelmektedir. (Yolcular yürürken ayaklarını yere "vurduğu" için bu kelime "yol" anlamında da kullanılır.) Gök cisimlerinde "vuruş yapmak" özelliğiyle ön plana "Pulsar" çıkar; nitekim bu gök cismi ismini, nabız atışı gibi düzenli vuruşlar (pulses) şeklinde algılanan radyasyon yaymasından almıştır. "Tarık" ile "Pulsar" arasında hem isimsel, hem de

²⁹ Caner Taslaman, **The Big Bang, Philosophy and God**, s. 150-151.

³⁰ Kur'an'da altı günde yaratılışın geçtiği ayetler: 7-El-Araf -54, 11-Hud-7, 10-Yunus-3, 25-El-Furkan-59, 32-Es-Secde-4, 50-Kaf-38, 57-El-Hadid-4.

³¹ Pulsarlar'ın özellikleri için bakınız: Eric Chaisson ve Steve McMillan, **Astronomy Today**, 4. bs., New Jersey, Prentice Hall, 2002, s. 568-579.

³² 86-Tarik-1-3

“Tarık” isminin ifade ettiği özelliğin “Pulsar”da bulunmasından kaynaklanan özelliysel bir paralellik vardır. “Pulsar” bir yıldız olup, üçüncü ayetteki yıldız olma özelliğini karşılar. Pulsarlar’ın yaydığı güçlü radyasyon ve X ışınları; üçüncü ayette geçen “delici” olma özelliğini de karşılar.³³ Ayrıca gerçekten de Pulsarlar’ın sahip olduğu değindiğimiz özellikleri (dönüş hızı ve ağırlığı gibi), ikinci ayette dikkat çekildiği gibi, insan kavrayışını zorlamaktadır. Bence, Mlivo, modern bilimlerin bilgisi kullanılarak yapılan Kur’an yorumlamaları için iyi bir örnek sunmuştur. Elbette böyle yorumlar yaparken, bizim, hem Kur’an yorumlarımızın, hem de bilimsel bilgilerimizin hatalı olma ihtimalini hep göz önünde bulundurmalı ve bıkmadan sürekli kontroller gerçekleştirmeliyiz. Nitekim bu tarz yaklaşımlar, tarih boyunca tefsirlerde yakıştırılan farklı yorumları tekrar değerlendirmemize olanak sunarak; tefsirleri kontrol ve gözden geçirme faaliyetinde bize yardımcı olacaktır. Elbette yapılan yeni yorumlarımız ve gözden geçirmelerimiz de, aynı şekilde kontrol ve gözden geçirmelere tabi tutulmalıdır.

Kur’ani-Ahenksel-Teoloji

Allah’ın, elçileri aracılığıyla gösterdiği ayetler/mucizeler, değişik formlarda insanlığın karşısına çıkmıştır: Kimi zaman Hz. Musa dönemindeki kurbağalar,³⁴ kimi zaman Hz. Salih’in devesi,³⁵ kimi zaman Hz. İsa’nın beşikte konuşması³⁶ gibi birbirlerinden içeriği oldukça farklı ayetler/mucizeler gösterilmiştir. Allah’ın ayetlerindeki bu çeşitliliğe baktığımızda, Kur’an’ın matematiksel fenomenler içermeyeceğiyle ilgili -bazı kimselerde rastlanan- önyargıların ve kategorik olarak baştan reddedişlerin, hatalı olduğu kanaatindeyim. Evreni matematiksel bir formda yaratan Allah’ın, gönderdiği kitabının matematiksel fenomenler ihtiva etmesi pekâlâ mümkündür. Nitekim Newton gibi birçok dahi, kutsal kitaplarda matematiksel fenomenler aramışlardır.³⁷ Üstelik Kur’an’da “rakamlanmış kitaplara

³³ Bu konuya ilk olarak Mlivo’nun kitabında rastladım, ondan önce Tarık ve Pulsar arasında ilişki kuran biri olup olmadığını bilmiyorum: Mustafa Mlivo, **Kur’an İspred Nauke i Civilizacije**, Sarajevo, Bemust, 2001, s. 135-136.

³⁴ 7-Araf-133.

³⁵ 7-Araf-73.

³⁶ 5-Maide-110.

³⁷ Ayval Leshem, **Newton on Mathematics and Spiritual Purity**, Dordrecht, Kluwer Academic Publishers, 2003.

(kitabun markum)”³⁸ dikkat çekilir ki; bu da, kitaplar ile sayılar arasında bir bağlantı olmasının Sünnetullah’a aykırı olmadığına işaret kabul edilebilir. Bunun mümkün olması, olduğunun delili elbette olamaz; fakat bu konuda önyargısız olarak karşımıza çıkan delilleri değerlendirmek zorunda olduğumuz ve bu konuda önyargılı kategorik reddedişlere sıkça tanıklık ettiğim için, bu başlığa böylesi bir giriş yapma ihtiyacı hissettim.

Kur’an’da kullanılan kelimelerin geçiş adediyle, bu kelimelerin karşılık geldiği evrensel fenomenlerle ilişkili sayılar arasındaki ahenge, astronomi alanından, aşağıdaki üç örneği verebilirim. Bu tarz bir yaklaşımla, Kur’an’da mevcut olmayan bir mananın çıkartılmadığını ve Kur’an’ın anlamına en ufak bir eklemeye bulunulmadığını -tarihsel kötü örneklerden kaynaklı çekincelere karşı- vurgulama ihtiyacı hissediyorum. Bu yaklaşımla, Kur’an’ın olağanüstülüklerine dikkat çekilirken, Kur’an’ın korunmuşluğuyla ilgili deliller de sunulduğuna dikkat edilmelidir.

1- Kur’an’da, “yevm” kelimesinin formlarından “bir gün” anlamındaki “yevm/yevmen” formları; toplam 365 kez geçmektedir.³⁹ Bu 365’i önemli kılan, bu sayının bir takvimle ilişkisinden ziyade dünyamızla ilişkili önemli bir astronomik fenomeni ifade etmesidir. Dünyamız Güneş’in etrafındaki bir tam dönüşünde kendi etrafında 365 kez dönmüş olur; yani Dünyamızda 365 kez “bir gün” -gece ve gündüz- oluşur. Dünyamız Güneş’e konumu itibarıyla 365 ayrı gün yaşar. Dünyamızın önemli bir fenomeni olan gece-gündüzün oluşumuna, birçok Kur’an ayetinde dikkat çekilir. Kur’an’da 365 gibi yüksek bir adette tekrarlanan “bir gün” (yevm/yevmen) ifadesinin tekrar adedinin, bu astronomik fenomenle ahengi oldukça ilginçtir. Bu 365 geçişin olduğu Kur’an ayetleri şunlardır:

³⁸ 83-Mutaffifin-9, 20.

³⁹ Benim tespitime göre bu ahengi ilk keşfeden kişi Abdurrezzak Nevfel’dir: Abdurrezzak Nevfel, **Kur’an’da Ölçü ve Âhenk**, s. 187.

Sıra No	Geçiş Yeri	Sıra No	Geçiş Yeri	Sıra No	Geçiş Yeri	Sıra No	Geçiş Yeri	Sıra No	Geçiş Yeri	Sıra No	Geçiş Yeri
1.	1:4	62.	7:51	123.	16:124	184.	26:87	245.	40:16	306.	57:13
2.	2:8	63.	7:53	124.	17:13	185.	26:88	246.	40:16	307.	57:15
3.	2:48	64.	7:59	125.	17:14	186.	26:135	247.	40:17	308.	58:6
4.	2:62	65.	7:163	126.	17:52	187.	26:155	248.	40:17	309.	58:7
5.	2:85	66.	7:163	127.	17:58	188.	26:156	249.	40:18	310.	58:18
6.	2:113	67.	7:167	128.	17:62	189.	26:189	250.	40:27	311.	58:22
7.	2:123	68.	7:172	129.	17:71	190.	26:189	251.	40:29	312.	60:3
8.	2:126	69.	8:41	130.	17:97	191.	27:83	252.	40:30	313.	60:6
9.	2:174	70.	8:41	131.	18:19	192.	27:87	253.	40:32	314.	62:9
10.	2:177	71.	8:48	132.	18:19	193.	28:41	254.	40:33	315.	64:9
11.	2:212	72.	9:3	133.	18:47	194.	28:42	255.	40:46	316.	64:9
12.	2:228	73.	9:18	134.	18:52	195.	28:61	256.	40:49	317.	64:9
13.	2:232	74.	9:19	135.	18:105	196.	28:62	257.	40:51	318.	65:2
14.	2:249	75.	9:25	136.	19:15	197.	28:65	258.	40:52	319.	66:7
15.	2:254	76.	9:29	137.	19:15	198.	28:71	259.	41:19	320.	66:8
16.	2:259	77.	9:35	138.	19:15	199.	28:72	260.	41:40	321.	68:24
17.	2:259	78.	9:36	139.	19:26	200.	28:74	261.	41:47	322.	68:39
18.	2:264	79.	9:44	140.	19:33	201.	29:13	262.	42:7	323.	68:42
19.	2:281	80.	9:45	141.	19:33	202.	29:25	263.	42:45	324.	69:35
20.	3:9	81.	9:77	142.	19:33	203.	29:36	264.	42:47	325.	70:4
21.	3:25	82.	9:99	143.	19:37	204.	29:55	265.	43:39	326.	70:8
22.	3:30	83.	9:108	144.	19:38	205.	30:12	266.	43:65	327.	70:26
23.	3:55	84.	10:15	145.	19:38	206.	30:14	267.	43:68	328.	70:43
24.	3:77	85.	10:28	146.	19:39	207.	30:43	268.	44:10	329.	70:44
25.	3:106	86.	10:45	147.	19:85	208.	30:55	269.	44:16	330.	73:14
26.	3:114	87.	10:60	148.	19:95	209.	30:56	270.	44:40	331.	73:17
27.	3:155	88.	10:92	149.	20:59	210.	30:56	271.	44:41	332.	74:9
28.	3:161	89.	10:93	150.	20:64	211.	31:33	272.	45:17	333.	74:46
29.	3:166	90.	11:3	151.	20:100	212.	32:5	273.	45:26	334.	75:1
30.	3:180	91.	11:8	152.	20:101	213.	32:25	274.	45:27	335.	75:6
31.	3:185	92.	11:26	153.	20:102	214.	32:29	275.	45:28	336.	76:7

Sıra No	Geçiş Yeri	Sıra No	Geçiş Yeri	Sıra No	Geçiş Yeri	Sıra No	Geçiş Yeri	Sıra No	Geçiş Yeri	Sıra No	Geçiş Yeri
32.	3:194	93.	11:43	154.	20:104	215.	33:21	276.	45:34	337.	76:10
33.	4:38	94.	11:60	155.	20:124	216.	33:44	277.	45:35	338.	76:11
34.	4:39	95.	11:77	156.	20:126	217.	33:66	278.	46:5	339.	76:27
35.	4:59	96.	11:84	157.	21:47	218.	34:30	279.	46:20	340.	77:12
36.	4:87	97.	11:98	158.	21:104	219.	34:40	280.	46:20	341.	77:13
37.	4:109	98.	11:99	159.	22:2	220.	34:42	281.	46:21	342.	77:14
38.	4:136	99.	11:103	160.	22:9	221.	35:14	282.	46:34	343.	77:35
39.	4:141	100.	11:103	161.	22:17	222.	36:54	283.	46:35	344.	77:38
40.	4:159	101.	11:105	162.	22:47	223.	36:55	284.	50:20	345.	78:17
41.	4:162	102.	12:54	163.	22:55	224.	36:59	285.	50:22	346.	78:18
42.	5:3	103.	12:92	164.	22:69	225.	36:64	286.	50:30	347.	78:38
43.	5:3	104.	14:18	165.	23:16	226.	36:65	287.	50:34	348.	78:39
44.	5:5	105.	14:31	166.	23:65	227.	37:20	288.	50:41	349.	78:40
45.	5:14	106.	14:41	167.	23:100	228.	37:21	289.	50:42	350.	79:6
46.	5:36	107.	14:42	168.	23:111	229.	37:26	290.	50:42	351.	79:35
47.	5:64	108.	14:44	169.	23:113	230.	37:144	291.	50:44	352.	79:46
48.	5:69	109.	14:48	170.	23:113	231.	38:16	292.	51:12	353.	80:34
49.	5:109	110.	15:35	171.	24:2	232.	38:26	293.	51:13	354.	82:15
50.	5:119	111.	15:36	172.	24:24	233.	38:53	294.	52:9	355.	82:17
51.	6:12	112.	15:38	173.	24:37	234.	38:78	295.	52:13	356.	82:18
52.	6:15	113.	16:25	174.	24:64	235.	38:79	296.	52:46	357.	82:19
53.	6:22	114.	16:27	175.	25:14	236.	38:81	297.	54:6	358.	83:5
54.	6:73	115.	16:27	176.	25:17	237.	39:13	298.	54:8	359.	83:6
55.	6:73	116.	16:63	177.	25:22	238.	39:15	299.	54:19	360.	83:11
56.	6:93	117.	16:80	178.	25:25	239.	39:24	300.	54:48	361.	83:34
57.	6:128	118.	16:80	179.	25:26	240.	39:31	301.	55:29	362.	85:2
58.	6:141	119.	16:84	180.	25:27	241.	39:47	302.	56:50	363.	86:9
59.	6:158	120.	16:89	181.	25:69	242.	39:60	303.	56:56	364.	90:14
60.	7:14	121.	16:92	182.	26:38	243.	39:67	304.	57:12	365.	101:4
61.	7:32	122.	16:111	183.	26:82	244.	40:15	305.	57:12		

Diğer yandan “yevm” kelimesinin “günler” anlamındaki çoğul ifade eden türevleri ise Kur’an’da 30 kez geçer.⁴⁰ Müslümanların, oruç ve hac gibi ibadetlerini kendisine göre gerçekleştirdikleri Ay takviminde, bir ay 29 veya 30 gün çeker. Ay’ın Dünya etrafındaki dönüşünü 29,53 günde tamamlamasıyla Ay takviminin ayları oluşur.⁴¹ Matematiksel bir işlem olan tam sayıya yuvarlamayı buraya uyguladığımızda 30 sayısı karşımıza çıkar. (Nitekim Dünya Güneş etrafında 365,25 günde döner; bunun tam sayıya yuvarlaması 365’tir.) Kur’an’da “günler” anlamındaki “eyyam/yevmeyni” kelimelerinin geçtiği Kur’an ayetleri şunlardır:

Sıra No	Geçiş Yeri	
1.	2:80	Günler: Eyyam
2.	2:184	
3.	2:184	
4.	2:185	
5.	2:196	
6.	2:203	
7.	3:24	
8.	3:41	
9.	3:140	
10.	5:89	
11.	7:54	
12.	10:3	
13.	10:102	
14.	11:7	
15.	11:65	
16.	14:5	
17.	22:28	
18.	25:59	
19.	32:4	
20.	34:18	
21.	41:10	
22.	41:16	
23.	45:14	
24.	50:38	
25.	57:4	
26.	69:7	
27.	69:24	
28.	2:203	İki Gün: Yevmeyni
29.	41:9	
30.	41:12	

⁴⁰ Abdurrezzak Nevfel, **Kur’an’da Ölçü ve Âhenk**, s. 187-188.

⁴¹ Eric Chaisson ve Steve McMillan, **Astronomy Today**, s. 198.

Burada “eyyam” formunun 27 kez geçmesi de anlamlıdır. Bu konuya Ay’la ilgili bir sonraki konuda değineceğim. Gün kelimesinin tüm türevleriyle geçiş tablosu ise şöyledir:⁴²

Gün (Yevm) Kelimesinin Tüm Türevlerinin Geçiş Adetleri	
Yevm (gün)	365
Yevmkum (senin günün)	5
Yevmhum (onun günü)	5
Eyyam (günler)	27
Yevmeyni (iki gün)	3
Yevmyzin (o gün)	70
	475

2- Kur’an’da “Ay (Kamer)” kelimesi, bütün türevleriyle beraber 27 kez geçer.⁴³ “Ay”ın sideral yörünge periyodu 27 gündür; yani yıldızlar esas alınarak hesaplanan “Ay”ın Dünya etrafındaki yörüngesi 27 gündür.⁴⁴ Dünya’nın Güneş etrafında dönerken aldığı yolla açılan farkı, “Ay” iki-üç gün arası bir sürede kapattığı için “Ay” takviminde aylar 29-30 gün olur. “Ay”la ilgisi açık olan 27 sayısı aynı adette “Ay” kelimesinin 27 kez geçmesi ilginç bir ahenk örneğidir. (Daha önce geçen “günler” ifadesinin iki formunun 27’ye 3 şeklinde geçmesiyle de bu husus arasında bir ahenk olması ilginçtir. “Ay” takviminde günler; “Ay”ın 27 günlük süredeki sideral dönüşüyle, buna ilaveten dünyanın aldığı yoldan oluşan farkı 2-3 gün arasında kapatmasının birleşiminden oluşur. “Günler” ifadesi de 27 “eyyam” ve 3 “yevmeyni” formlarının toplamı olarak 30 kez geçer.)

⁴² “Yevmkum ve yevmhum” ifadelerinin 5’er; “yevmyzin ve yevm ul-kıyame” ifadelerinin 70’er kez simetrik geçmeleri de ilginçtir. Kur’an’daki ahengi sadece Kur’an ve evrensel fenomenler arasında değil; Kur’an’daki birbirleriyle ilişkili kelime ve kavramlar arasında da gözleyebiliriz. Fakat astronomiyle ilişkisiz örneklere burada odaklanmıyoruz.

⁴³ Celal Yeniçeri, **Uzay Ayetleri Tefsiri**, İstanbul, Erkam Yayınları, 1995, s. 208.

⁴⁴ Jean Meeus, **Mathematical Astronomy Morsels**, Richmond, Willmann-Bell, 1997, s. 110.

Ay (Kamer) kelimesinin geçtiği yerler:

Sıra No	Geçiş Yeri	Sıra No	Geçiş Yeri	Sıra No	Geçiş Yeri
1.	6:77	10.	22:18	19.	41:37
2.	6:96	11.	25:61	20.	54:1
3.	7:54	12.	29:61	21.	55:5
4.	10:5	13.	31:29	22.	71:16
5.	12:4	14.	35:13	23.	74:32
6.	13:2	15.	36:39	24.	75:8
7.	14:33	16.	36:40	25.	75:9
8.	16:12	17.	39:5	26.	84:18
9.	21:33	18.	41:37	27.	91:2

3- Kur'an'da "sene" kelimesinin tüm türevleri 19 kez geçer. Astronomide Meton dönemi "19 senelik" bir dönemden oluşur; bu dönem Güneş takvimi ve Ay'a bağlı oluşan aylara ortak bir çarpan oluşturması açısından astronomide önem taşır. Meton döneminin diğer bir adı Enneadeceateris (Yunanca 19 sene) de 19 seneyi ifade eder. Meton döneminin 12 senesi 12 ay, 7 senesi ise 13 ay barındırmasıyla farklılaşır.⁴⁵ Güneş'e göre oluşan seneden kısa olan Ay'a bağlı senenin, aynı hizaya gelişi, 7 senesine birer ay eklenmesiyle gerçekleşir. Kur'an'daki "sene" kelimesinin tekil formunun (sene) 7 kez geçmesine karşın, çoğul formunun (sinyn) 12 kez geçmesi de diğer bir ahenk göstergesidir. "Sene" kelimesinin tekil ve çoğul formlarının geçtiği ayetler şunlardır:

⁴⁵ Jean Meeus, **Mathematical Astronomy Morsels**, s. 53.

Sene Kelimesinin Tekil (Sene) ve Çoğul (Sinyn) Formlarının Geçiş Adet ve Yerleri		
1.	2:96	Sene
2.	5:26	
3.	22:47	
4.	29:14	
5.	32:5	
6.	46:15	
7.	70:4	
8.	7:130	Sinyn
9.	10:5	
10.	12:42	
11.	12:47	
12.	17:12	
13.	18:11	
14.	18:25	
15.	20:40	
16.	23:112	
17.	26:18	
18.	26:205	
19.	30:4	

Meton dönemi; Güneş ve Ay periyotlarının 19 yılda bir aynı hizaya getirilmesini ifade eder. Diğer ilginç bir husus, Kur'an ayetlerinde, "Güneş ve Ay" kelimelerinin ikisinin beraber, Meton dönemindeki "sene" adediyle aynı oranda; 19 kez geçmesidir. "Güneş ve Ay" kelimelerinin beraber geçtiği ayetler şunlardır:⁴⁶

Tekrar	Sure	Ayet	Tekrar	Sure	Ayet	Tekrar	Sure	Ayet
1.	6	96	8.	21	33	15.	41	37
2.	7	54	9.	22	18	16.	41	37
3.	10	5	10.	29	61	17.	55	5
4.	12	4	11.	31	29	18.	71	16
5.	13	2	12.	35	13	19.	75	9
6.	14	33	13.	36	40			
7.	16	12	14.	39	5			

⁴⁶ <http://quranmiracles.com/mmwh/mmlhread.asp?id=4>

Güneş’le Ay’ın 19. geçişlerine karşılık gelen ayeti okuduğumuzda ise anlamın ve matematiksel uyumun ahengine tanık oluruz:

Güneş ile Ay bir araya getirildiğinde⁴⁷

SONUÇ

Bu makaleyi yazarken benimsediğim temel ilke, İslam felsefesinin birçok devinin yaklaşımlarındaki temel ilkeyle paralellik arz eder. Bu ilke; Allah’ın gönderdiği dinin/vahyin/Kur’an’ın, Allah’ın yarattığı evreni anlama faaliyeti olan doğru bilimin, Allah’ın hediyesi aklın/doğru felsefenin çatışmayacağıdır. Eğer bir çatışma varsa; ya yanlış bir tefsir, ya yanlış bir bilimsel yaklaşım, ya da yanlış bir akıl yürütme mevcuttur.

Verdiğim ve benzeri örneklerin, Allah’tan ayetler/mucizeler isteyenlere, Kur’an’ın yeterli olduğuna dikkat çekerek cevap veren aşağıdaki ve benzeri ayetlerin, hikmetlerinden bir kısmını idrak etmemize katkıda bulunacağı kanaatindeyim:

50- “Ona Rabbi’nden ayetler/mucizeler indirilmeli değil miydi?” dediler. “Ayetler/mucizeler ancak Allah’ın katındandır, ben ise ancak apaçık bir uyarıcıyım” de.
51- Kendilerine okunmakta olan bu Kitab’ı sana indirmemiz onlara yetmedi mi? Şüphesiz onda iman eden bir topluluk için rahmet ve öğüt vardır.⁴⁸

Kur’an’ın insan sözü olmadığı ve ne bir insanın ne de bir insan topluluğunun onu yazabileceği iddiasını; farklı alanlardan gelen birçok delil teyit etmektedir. Farklı alanlardan gelen delillerle sonuca varmak, güncel konulardaki birçok kararda olduğu kadar bilimler için de ideal yöntemlerden biridir. Bu yöntem “birleşmeli tümevarım” (consilience of induction) denmektedir.⁴⁹ Kur’an ile ilgili varılan sonuçlar da, birçok farklı alanla ilgili “özellikli” bu “tek bir Kitap”taki “olağanüstülükler”in birleşmesine dayanmaktadır; bu yüzden burada “birleşmeli tümevarım” yöntemini kullandığımı söyleyebilirim.

⁴⁷ 75-Kıyamet-9

⁴⁸ 29-Ankebut-50, 51.

⁴⁹ Robert E. Butts, “William Whewell”, **The Cambridge Dictionary of Philosophy**, ed: Robert Audi, Cambridge, Cambridge University Press, 1999, s. 850-851.

Güncel hayatta ve bilimlerde kullandığımız diğer bir akıl yürütme şekli ise alternatifleri değerlendirmek ve alternatifler içinde en uygununu seçmektir.⁵⁰ Kur'an'da, Kur'an'ın surelerinin bir benzerinin getirilmeyeceği söylenerek inkârcılara bu konuda meydan okunurken, böylesi bir akıl yürütmeye atıf vardır.⁵¹ Kur'an'ın “bütünselliği” içinde çok önemli “özellikler” ile beraber, sadece ufak bir kısmına değindiğim birçok “olağanüstülüğü” barındırmasına benzer; başka -alternatif- bir kitap veya yapıt gösterilmesi mümkün değildir. Bu tarz bir akıl yürütme diğer bir başvurduğum yöntemdir. Kullanılan bu yöntem ve delillendirme şeklini “alternatifsizlik delili” olarak isimlendiriyorum. “Tek bir Kitap”ta gözükken birçok “özellikler” ve burada çok az bir kısımdan bahsedilen birçok “olağanüstülükler”; “birleşmeli tümevarım” ve “alternatifsizlik delili” ile Kur'an'ın, bir insan veya insan topluluğu tarafından oluşturulmasına imkân olmadığını, ancak Her Şeyi Bilen'in eseri olabileceğini göstermektedir.

⁵⁰ “En iyi açıklama olarak çıkarım (inference to the best explanation)” veya “en iyi hipoteze indergeme (abduction)” gibi güncel hayatta ve bilimde kullandığımız birçok akıl yürütmenin temeli de alternatifler içinde en uygununu bulmaya dayanır: Peter Lipton, **Inference to the Best Explanation**, London, Routledge, 2001.

⁵¹ 2- Bakara-23,24; 11-Hud-13,14.